

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

31. Quænam sint iura Episcopalia, quæ Episcopus possint exigere à
Clericis & Religiosis sibi subiectis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

tant Vicarij Rom. Pont. qui ad nutum ipsius reuocari queant, sed sunt pastores, & duces, & iudices animarum. Ordinarj à Roman. Pontifice creati tanquam à principe, & summo Christi Vicario.

Quarto obiicit: Officiū Episcoporum sua natura postulat iurisdictionem, ergo si Christus officium instituit Episcoporum, eo ipso dedit eis iurisdictionem. Respondeo id non concludi, quoniam satis est si Rom. Pontif. quem Christus suum Vicarium in terra reliquit, eam Episcopos impertiat. Item reuera Episcopos postquam est consecratus, potestatem Episcopalem Ordinis habet, & vere Episcopos est, quamuis ob crimen, sit iurisdictione, Papæ auctoritate priuatus, aut ipse suam Ecclesiam, Papæ consensu relinquat.

Quinto obiicit. Apostoli Episcopos elegerunt, & deinde singulæ Ecclesiæ successores sine Rom. Pontif. ergo Episcopi non habent iurisdictionem à Rom. Pontif. Respondeo, quod singulæ Ecclesiæ Episcopos, & eorum successores elegerint, id factum est expresso vel tacito consensu Rom. Pont. qui electis ab Ecclesia Episcopis iurisdictionem tacite conferebant, dum eos expresse vel tacite confirmabant.

Ultimo obiicit. Ergo potest Rom. Pont. facere, vt nulli sint Episcopi? Respondeo, non posse, quia mandatum habet à Christo Domino, vt in parte lux curæ Episcopos creet. Nam in Ecclesia est diuina ordinatione instituta Hierarchia, quæ consistat Episcopis, Presbyteris & ministris: vt docet Concil. Trident. Sess. 23. Can. 6.

C A P. XXXI.

Quanam sint iura Episcopalia, quæ Episcopus possit exigere à Clericis, & Religiosis sibi subiectis.

Primo quaeritur, Quanam illa sint quæ ad potestatem iurisdictionis in Episcopo pertinent? Respondeo, in e. Conquerente de Offic. Iud. Ord. sic habet: Episcopus in Ecclesiis suis diocesis habet Canonice obedientiam, subiectionem, reuerentiam, institutionem, destitutionem, correctionem, reformationem, ac censuram Ecclesiasticam, iurisdictionem quoque causarum omnium ad forum Ecclesiasticum iure spectantium, penitentia scilicet solemnem impositionem, & Sacramentorum omnium, quæ ab Episcopo sunt recipienda collationem, Synodum, & Synodaticum seu Cathedraliticum nomine duos solidos, quartam decimarum, & mortuorum, visitationem quoque annuam. Hæc ibi. Quæ verba explicans Panormitanus, ita scribit: Iura Episcopalia multa sunt quibus Ecclesiæ diocesis suo Episcopo obligantur. Nam ei primo debent Canonice obedientiam, quam eum agnoscant & adæant, vt iudicem. Secundo debent obsequium & cultum, quæ eum colant & venerentur, vt dominum. Tertio reuerentiam, tanquam patri & magistro. Quarto Episcopus in omnibus suis diocesis Ecclesiis habet ius instituendi Clericos à Patrono nominatos, & confirmandi electos à Collegio Canonicorum, vel Clericorum, & conferendi beneficia simplicia, & parochialia, & alia Ro. Pont. non reseruata, & priuandi Clericos beneficiis ob crimina, & gradu deiciendi, à sacris, & piorum societate amouendi. Habet enim ius emendandi & corrigendi, quæ contra Canones, constitutiones, & iura sunt, & ad ius pristinum reuocandi, & quotannis Clericis ad Synod. conuocandi iure pariter communi quilibet Ecclesia Parochialis ex decimis omnibus quæ ipsi soluantur, debet Episcopo quartam partem: item ex omnibus, quæ pro finere offeruntur, quartam etiam partem, quæ dicitur quarta feneratorilis. Præterea potest Episcopus petere subsidium ex causa manifesta & iusta, vt puta quia Episcopatus multorum debitorum onere prematur, aut tenues habeat redditus, qui non sufficiunt ad Episcopum commode sustentandum, vel quia Episcopus sit profecturus ad Concilium, vel ad Regem aliquem, vel Principem, ad communia negotia gerenda, & hoc appellatur subsidium charitatis. Item quia quotannis debet Ecclesias visitare, ab eis potest exigere impensas habita ratione facultatum ad ipsas Ecclesias pertinentium. Hæc omnia colliguntur ex c. Conquerente, supra

cauto. Sed plenius singula horum inferius explicabo. cap. 42. Potest itaque Episcopus conuocare Synodum constitutiones condere, c. De concilio. c. Propter Ecclesiasticas quæst. 18. dies item festos instituire, c. Prominciandi. de cons. dist. 3. c. de ijs Concil. Trident. Sess. 25. c. 12. de regul. certa peccatorum genera sibi reseruare, à quibus ipse solus absoluat, consuetudine, vel constitutione Synodali, vt dicam proxime sequenti, quæst. 5. potest itidem rigorem iuris certis in causis laxare, voti & iurifurandi minime, alioqui Romano Pontifici reseruati vinculum soluere, vt ostendam inferius cap. 48. & 49. ea impedimenta, quæ matrimonium impediunt, non tamen dirimunt, remouere, vt probabo inferius c. 49. & facultatem concedere, vt matrimonium contrahatur siue publicis in Ecclesia denunciationibus Concil. Trident. Sess. 24. c. 1. de reformat. matrim. & coniugibus voto simplici Castitatis, vel Religionis adstrictis, vt debitum coniugale petant, si probabile incontinentiæ periculum incurtant, & difficilem ad Ro. Pont. aditum habeant, vt ostendam inferius c. 49.

Confert item Episcopus beneficia simplicia in Ecclesijs suæ diocesis constituta, ita vt etiam ea cum extra territorium commoratur, conferre queat & eidem Clerico vnum simplex beneficium habenti potest alterum dare, dummodo vtrumque assiduam in Ecclesia Clerici præsentiam non requirat, aut non sit in eadem Ecclesia, & neutrum sufficiat ad honeste Clericum sustentandum. Permutationes & resignationes itidem beneficiorum simplicium multis ex causis admittit & approbat: imponit beneficio, & Ecclesiæ nouum onus, tacitæ transactionem inter Beneficiarios litigantes: diuidit Beneficia pingues redditus habentia: copulat, coniungit & vnita, quæ tenues habent redditus. Inferius agam speciatim de potestate, quam habet Episcopus circa Beneficia Ecclesiastica c. 54. Cœnobio Monachorum aut pauperum Seminario adolescentium, siue Clericorum Collegio annectit in perpetuum Beneficia simplicia: Clericos quos sibi Patronus offert examinat: idoneos & dignos instituit. Quod si Patronus indignum designet & offerat, excludit & eiicit: certo tempore elapso per deuolutionem Beneficium confert: absoluit à suspensionibus & irregularitatibus etiam Roman. Pont. reseruatis, si contractæ sint ex delicto occulto, nec sint ad forum exterius delatæ: præterquam ex homicidio voluntario. Potest eos, qui non sunt ex legitimo matrimonio nati, ad Ordines Minores, & ad Beneficia simplicia habiles & idoneos reddere, & promouere.

Dat item facultatem, vt Parochus bis ob certas quædam causas eodem die festo sacrum faciat: Item vt in altari mobili, quod portatile vocant, & in domibus priuatis res diuina fieri queat. Potest item eligere confessarium, ex Presbyteris sibi subiectis, per quem absoluat ab ijs peccatis, censuris, pœnis & irregularitatibus, à quibus ipse posset alium sibi subiectum absolueret. Missarum numerum contrahit certis ex causis: iubet testamenta executioni mandari, & succedit in officium testamentarij executoris negligentis ad annum: debet in sua diocesi commorari, & residere, & debitis temporibus Ord. & Confirmationis sacramenta conferre. Dat suis Clericis peregrinationem suscepturis literas commendatitias, dimissorias item ijs, qui per alienum Episcopum sunt ad ordines prouehendi. De his omnib. singularim agam inferius.

Præterea ex Concil. Trident. Sess. 25. cap. 12. & 13. de reformat. multa quoque Episcopus potest in Monachos vel Religiosos, & in eorum Cœnobis, Ecclesijs, vel Cappellis, tum ratione sui muneris & officij, tum Roman. Pont. auctoritate sibi commissa & delegata, de quibus late dicam inferius cap. 52. in præsentis latius sit breuiter attingere, quæ sequuntur. Episcopus potest compellere Religiosos vt in suis Ecclesijs seruent interdita, & censuras ab eo latas, dies quoque festos, & vt ad publicas supplicationes, nisi in hoc sint speciatim exempti, ob communem salutem & vtilitatem indicatas vocati conueniant, Concil.

Triden. Sess. 25. ca. 12. de regular. Examinat. & approbat Con-
fessarios, & Predicatores à Religiosorum Superioribus
electos & sibi oblatos, Concil. Triden. Sess. 23. cap. 15. Et Sess.
5. e. 2. de reform. ut. Visitat Religiosorum Cappellas, vel Eccle-
lesias populi curam habentes, Concil. Triden. Sess. 25. cap. 8.
de reform. & Religiosus extra claustra notorie, & cum a-
liorum offensione delinquens, à suo superiore intra tem-
pus et ab Episcopo præfixum non punitus, potest Episco-
pi auctoritate puniri. Sess. 25. ca. 14. de regul. Item vt Delega-
tus Romani Pontificis, potest, Abbatibus negligentibus,
compellere Monasteria, vt aliquem habeant, qui sacras
Scripturas interpretetur, & doceat: Sess. 5. capit. 1. Item, vt
Ecclesijs suis Parochialibus prouideat, Sess. 5. cap. 2. Item
Commendata Monasteria, Abbatis, Prioratus, & Præ-
posituras, in quibus Religiosa obseruantia & disciplina
non viget, nec non Beneficia tam cum cura, quam sine cu-
ra qualitercunque Commendata, visitare quotannis pos-
test, suaque auctoritate instaurare, restituere & curare Sess.
21. cap. 8. Item Monasteria Sanctimonialium sedi Apolto-
licæ proxime iubeat etiam sub nomine S. Petri, vel S.
Ioann. Capitulorum, vel alias quomodocunque nuncu-
pentur, tanquam Delegatus gubernare potest. Sess. 25. c. 9.

CAP. XXXII.

Quædam alia questiones de Episcopis diluuntur.

Primo queritur, An dignitas Episcopalis soluat & li-
beret à Patria potestate, & ab omni fortuna, & condi-
tione seruitutis, & ab ascripta quoque seruitute? Respon-
deo: liberat, & seruitus dist. 54. & est constitutus omnium o-
pinio. Immo vt ait Gloss. in eo c. si seruus, soluit etiam & exi-
mit ab omni seruitute curiali, quamuis in eo capite nege-
tur ab hac seruitute esse liberum Episcopum: at vt ibi
Gloss. annotauit, illud sumptum est ex *Aut. b. de Sanctiss. Epi-*
scop. coll. 9. quod in Iure Canonico locum non habet.

Secundo queritur, Quotplex sit lex Episcopalis in
Iure? Respondeo esse duplicem, in cap. *Dilectus. de Offic. Iud.*
Ord. Et Gloss. ibi. Vnam, quæ dicitur Iurisdictionis, qua et-
iam tenentur Monast. alioqui non exempta, & in Episco-
pi ditione constituta, vt dicunt in eo capite Gloss. Abb. Henric.
Boier. Zabare. Et Felia. Et in c. conquirentes de Ordin. cap. Audi-
tis, de prescrip. Et Gloss. in c. 1. to. q. 1. Altera dicitur diocesa-
na, qua lege minime Relig. Monast. alioqui non exempta
obligantur, sed Clerici tantum secularis. In his duabus
legibus totum ius & potestas Episcoporum consistit, de qui-
b. in c. Dilect. de off. Iud. Ord. vbi Gl. docet eas leges sic inter
se esse diuersas, vt per legem iurisdictionis Episcop. curam ani-
marum committat, penis delicta coerceat, Ecclesias mo-
de retur, & consecrat: altera quoque, vasa, vestes, & virgines
faciet: & Christum conficiat, & cætera præstet, quæ ad Sa-
cramenta pertinent. & alia, quæ numerantur in c. Conquire-
ntes, §. præcedenti de Off. Ord. vsq. ad verbum, Synodum: quæ omnia
in dando, inquit Gloss. seu faciundo consistunt. Per legem ve-
ro diocesanam Episcopus Synodum cogit ad funeriis exe-
quias soluendas & honestandas, Clericos conuocat: et
tem ex ijs, quæ pro funere offeruntur, portionem certam,
nimirum quartam exigit. Et similiter quartam recipit ex
omnib. decimis parochialib. & subsidium quoque cum ne-
cesse est, vt vel ad Concilium Generale, vel ad Ro. Pon. vel
ad Pr. n. iter suscipiat. Item onus imponit exicipiendi ho-
spitio Præl. & alios primarios viros peregrinos: Quæ, in-
quit Gloss. in recipiendo consistunt, à quib. Monast. sunt lu-
re ipso exempta: & prouidead legem diocesanam non spe-
ctant, to. q. 1. c. 1. Et q. 3. c. Inter cetera, §. 11. q. 1. Quam sit, §. 17.
q. 1. c. Placuit. Ab ijs vero quæ in dando consistunt, & ad le-
gem iurisdictionis pertinere dicuntur, Monasteria libera
non sunt communi iure, sed priuatis Romanorum Pon-
tificum priuilegijs, quæ sunt Religiosorum Ordinibus
concessa.

Cæterum Abbas in c. *Dilectus. de Off. Iud. ordin.* improbat
differentiam quam Gloss. constituit inter legem iurisdictionis

& diocesanam, quoniam Monasteria solute iure com-
muni debent impensas, quas facit Episcopus causa iuri-
tandi ea c. *Sopite. c. 5. e. Venerabili de consi.* & tamen eæ impen-
sæ in recipiendo consistunt: Item monasteria iure com-
muni soluunt Episcopo quartam funerijs cap. *Requisiti de*
Testam. & tamen quarta funerijs in recipiendo consistit.
 Quare ipse Abbas Innocentium secutus in c. *de stat. Mona.*
 aliter has duas leges distinguit, videlicet: quia multa ad le-
gem diocesanam pertinent, & à quibus Monasteria alio-
qui non exempta, libera & immunia sunt c. *110. quæst. 1. A-*
 lia omnia ad legem iurisdictionis spectant: in primis sub-
sidium quod Episcopo soluitur, & in iure appellatur Ca-
thedraticum, ad legem diocesanam pertinet, ca. *Quam sit*
18. quæst. 2. ab hoc libera sunt iure communi Monasteria,
vt ait Card. in Clem. 1. §. 1. de excess. præl. Inno. in cap. 1. de
statu Monast. Item & decima pars oblationis, quæ aliquan-
do est tertia pars, aliquando quarta, aliquando dimidia,
spectat ad legem diocesanam, à qua libera iure Monaste-
ria sunt, c. de his c. Antiquis 10. quæst. 1. Et Pro utilitate 16.
quæst. 1. Et c. 1. De statu Regum. c. Nimis, de excess. Prælato, Deci-
ma prædialis, item quarta funeralis, ad legem pertinent
diocesanam 16. quæst. 1. c. Quæst. Et c. Decimas, at à quarta fu-
nerali iure Monasteria non sunt libera, c. Requisiti de Testa-
& à decima prædiali exempta iure non sunt, nisi certis ex
causis nimirum cum proprijs laboribus & sumptibus Rei-
giosij agros suos colunt, c. Ex parte, c. Dilecti c. Suggesti, c. Nuper
de Decimis. Item legis Diocesanæ est, vt Episcopus quem
maluerit ex Clericis subiectis possit communi boni cau-
sa mittere Romam ad Pontificem, vel ad alios Principes,
quod ius in Monacho non habet c. Quam sit 18. qu. 1. nisi
Monasterium curam plebis haberet. Ann. c. 1. de statu Mona-
Item ad legem diocesanam atinet, vt Episcopus in qua-
libet ade sacra sua diuisionis publico ritu, & cæremonia
Missæ sacrificium faceret, & Cathedrali & sedem locare
possit, vt ad populum conciones habeat, vel vt causis iudi-
cat, c. Luminis 18. quæst. 2. Ab hac lege Monasteria etiam
non exceptantur iure communi libera, ne Monachi interur-
bentur. Inno. Et Abb. in c. Dilectus, de Off. Iud. Ord. Legitur in
diocesanæ est, vt Episcopo vita functo oēs Clerici vocari
possint, ad exequias funerijs honestandas, ad quas Reli-
giosij iure venire cogi nequeunt, Gloss. item Inno. Et Abb. in c.
Dilectus de Off. Iud. Ord. Et colligi potest ex c. Placuit 16. q. 1. Legis
item Diocesanæ est Clericos ad Synodum conuocare
Gloss. in c. Dilectus. cit. inno. in c. 1. de statu Mona. 10. An. Et Za-
bar in c. Dilectus. Licet Host. in sum. si. de Off. ord. §. quid perti-
nent, & Imola in c. Dilectus prædicto, sentiat esse legis iuridi-
ctionis. Ab hoc iure exempti sunt Religiosi c. Episcopos dist.
18. Eiusdem quoque legis est vt Ecclesiæ contribuere cum
neccesse est, vt Episcopus iter suscipiat, vel ad Romanum Põ-
tificem, vel ad Regem, vel ad Concilium ob commune bo-
num Card. Clem. 1. de excess. Prælato, à quo etiam iure Mo-
nasteria sunt libera, Card. Clem. 1. §. 1. De excess. Prælato. Inno.
cap. 1. de statu Monast. Item exempta sunt ab hospitibus
exicipiendis, & à publicis supplicationibus quas populo, &
Clero indicit Episcopus non magnis ex causis, sed solitis,
ordinarijs & leuebus. Abbas cum Gloss. in cap. Dilectus, de
Offic. Iud. Ord. Nam legis diocesanæ est, vt Episcopus
compellere possit Clericos ad exicipiendos Prælatos ali-
quos vel Dominos, Gloss. Et Inno. Et Abbas in c. Dilectus ci-
tato. Quod si Episc. domi suæ hospitio susceperit, potest
idem Cler. secularem cogere, non Monast. vt sumptus
faciat. Archid. c. Vnio. q. 3. Abb. in cap. Cum Apost. de censib. si
opes Episcopadi ad eos sumptus non sufficiant. Card. Clem.
1. de excess. Prælato. His exceptis cætera sunt legis non diocesa-
nanæ, sed iurisdictionis.

Tertio queritur, An Episcopus iure queat de Eccles. bo-
nis testari? Respondeo, testari quidem posse de bonis sui
patrimonio, aut de iis bonis, quæ quasi patrimonium ha-
bent; de iis item, quæ aliorum donatione, vel industria sua
vel arte; non autem de fructibus Episcop. nisi testandi
peculiarem habeat à Roma. Pont. facultatem: quam dare
potest, non solum vt restetur in pios vsus, sed etiam gene-
ratim